

som vi havde havt den almindelige Valgret anerkjendt ved Sogneraadsvalgene omkring i Landet, havde vi havt baade et andet Skolevæsen og et andet Fattigvæsen, end vi nu have, hvor meget jeg end anerkjender Fremstridtene baade i Realitet og Sindelag. Det har det ærede Medlem og jeg imidlertid diskutere om vistnok for næsten en Menneftalder siden, og vi behøve egentlig ikke udførlig at gjentage disse Betragtninger, uagtet der jo dog er nogle Medlemmer til Stede at tale til. Og nu Amtsraadene. Lad mig nu gaa videre. Der ser det endnu ringere ud; men husk ogsaa paa, at disse Bestemmelser for Amtsraads- og Sogneraadvalg bleve fastsatte for 35 Aar siden, den 22de Marts 1855, og uagtet den Gang hverken det ærede Medlem eller jeg sad i Thinget, kjende vi meget godt de Forhandlinger. Vi vide meget godt, hvordan det gik til. Det var vist ikke Noget, der erkjendte, at det var et tidsvarende Fremstridt, endogsaa i 1855, men kun et efter Omstændighederne taaleligt Fremstridt, der af andre, ogsaa politiske Hensyn, bragte Rigsdagen til at actueere. Vi staa der endnu, og Amtsraadsvalgene ere da saaledes lavede: Først en kongelig udnævnt Formand, saa et Mindretal valgt af lige saa mange enkelte Mænd, som der er Sognekommuner i Amtet. Lad os sætte, der er 10 Medlemmer, saa er Formanden den Ene, og de 4 ere valgte af de, jeg vil sige 50 Mænd, hvarende til 50 Kommuner. Saa komme de andre 5 og skulle vælges af Delegerede fra de 50 Sognekommuner i Amtet. Men Sogneraadene kunne, som jeg paaviste, 1. over $\frac{1}{10}$ af Skatteyderne sammensætte, det vil sige, raade over gennem Flertallet, og dette kan da atter sende de Delegerede til Amtsraadsvalget. De se saaledes, at Amtsraadsvalget kan komme til at gaa lige op til de $\frac{9}{10}$ af Amtets Beboere forbi. Amtsraadet kan sammensættes af de privilegerede 50, og selv disse ere i Reglen — det have vi flere Exempler paa — aldrig saaledes til Stede. $\frac{1}{10}$ kan enes om at stemme En ind, for 1 over Halvdelen af de Mødte kan stemme ham ind, de behøve ikke at tage det saa nøie, de høre til samme Klasse osv. De Andre stemme ved det almindelige Valg, som man siger, men det er slet ikke almindeligt Valg; det kan i alt Fald theoretisk rigtigt og praktisk gennemføres, at det kan blive godt $\frac{1}{10}$ af de Høistbestede,

der gennem Valgene til Sogneraadet vælge Delegerede, og saaledes bestemme den anden Halvdel af Amtsraadet, og de $\frac{9}{10}$, som ikke have kunnet sætte Valget af Flertallet i Sogneraadet igjennem, have ikke den mindste Indflydelse paa Amtsraadsvalget. Amtsraadet, som anvender — jeg erindrer i Diebliffet ikke bestemt, hvormeget, men det skulde undre mig, om det ikke er omtrent det Samme som Gammelstattsens Beløb af Skatteborgernes Penge — er saaledes ordnet, at det bestemmes af disse forskjellige Vælgere, saa at der kan en lille Kliffe bestemme, hvorledes det skal være, og alle de Andre kunne faktisk ingen Indflydelse komme til at udøve. Det er Tilstanden, som jeg forbauser mig over, kan behage Bønderne. Jeg synes, man maa have en Slappelse i sin naturlige Selvfølelse, naar man mener, at en saadan Institution er et tidsvarende Udtryk for de Krav i det Hele taget, der stilles til og udføres gennem Amtsraadene. De samme Betragtninger kunne komme til Stede ved Byraadsvalgene. Der er ligeledes en af Regjeringen valgt Formand, en vis dog større Del af Skatteyderne vælger den mindre Del, og de almindelige Vælgere vælge den anden Del. Jeg skal ikke opholde mig videre derved, jeg forstaar meget godt, at det ikke kan være de privilegerede Vælgeres Dufte, under vore nuværende Forhold at faae videre røet derved. Men efter min Overbevisning ligger deri en Hovedgrund til Tidens politiske Under.

Man har i den sidste Tid levet sig ind i den Betragtning, at naar man i Kommunerne har Penge, saa har man ogsaa Forstand og Følelse nok. Hele den Betragtning, som vor Tid lider af, har gjort, at den baade kan ville og finde sig i, hvad der sker i Statslivet, jeg da at anlægge hele den kommunale Styrelse paa Lighedens Grundsætninger; selv om man tager nogle Kauteler, som her ere foreslaaede, saa vil der blive et ganske andet Liv, Bevægelse og større Virksomhed, og dette vil tilvisse spores gennem hele Folkets almindelige Grundbetragtning af Statslivet. Det forstod man i Begyndelsen af Halvtredserne. Det laa siden 1848 ikke blot i Munden, men i Manges Hjertes, og derfor var det nødvendigt, at man under de daværende Forhold nøiedes med den Fremgang, som Loven af 1855 gav. Nu er det efter min Overbevis-